

— in den steun van den Allerhoogste, maar toen vertrouwde ze zich ook onvoorwaardelijk aan zijn krachten arm, zijn liefdevolle leiding, die gewillig en gaarne haar persoonlijkheid zou eerbiedigen, ook waar haar persoon zich gaf en met kiesche teederheid haar zou voeren in het heiligdom, aan welks grenzen het meisje staat, aarzelend en verlangend; begeerig binnen te gaan, toch schuw voor het ongewetene — het heiligdom, waar de jonge vrouwelijke ziel rijpt tot volkomen wasdom.

En dat Margarethe had geleerd, alléén te staan, was geen belemmering voor harmonisch sâmengaan.

M. VEREN.

HISTORISCHE VROUWEN.

(De Moeder van Napoleon).

Napoleon is onder de groote mannen der negentiende eeuw verreweg de meest bekende. Anecdotes, mémoires en levensbeschrijvingen van „le petit Caporal”, die zoo verblindend snel wist op te klimmen tot Eersten Consul, tot Keizer, tot overwinnaar van bijna geheel Europa, hebben millioenen lezers gevonden. Hij trok aller oogen tot zich. Andere uitstekende mannen, die in zijn tijd leefden, konden daardoor moeilijk tot hun recht komen en de glans der roem, die van hem afstraalde, heeft ook ten gevolge gehad, dat er weinig aandacht aan zijn familie wordt geschonken. Hij vertegenwoordigt allen. Hoe weinigen weten iets van zijn ouders. Zijn broers zijn iets beter bekend geworden, doch ze worden maar al te vaak voor poppen gehouden, door den machtigen keizer omhoog getrokken, zonder eigen wil en energie.

Niets is minder waar. Het waren een stel flinke menschen, die ook zonder hun broer een rol in de geschiedenis zouden hebben gespeeld.

Napoleon heeft verreweg den grootsten invloed van zijn moeder ondervonden. Hij kwam in karakter het meest met haar overeen; zij deelde zijn jonge wenschen en idealen, zij droomde met hem van een groote toekomst. Zij prentte hem dat soldidariteitsgevoel met land en familie in, dat later telkens tot uiting kwam, toen hij den hoogsten sport op den ladder van macht en roem had bereikt en hij zich steeds beijverde, zijn familie in zijn voorspoed te laten deelen.

Toen hij keizer was geworden bad en smeekte hij zijn moeder, om in Parijs te gaan wonen. Op het schilderij, dat hij bij voorbaat van zijn plechtige kroning tot keizer had laten maken, had hij het portret zijner moeder in de groote tribune aan de rechterhand op de eereplaats laten aanbrengen; zij had echter gezegd, niet bij de plechtigheid aanwezig te willen zijn en haar plaats bleef ledig.

Als Napoleon zijn moeder onstemd had, zocht hij dit weer goed te maken, door allerlei maatregelen te nemen, die haar volle instemming hadden. Hieraan is ook te danken, dat hij den Zondag, die tijdens de dagen van het schrikbewind was afgeschaft, weer in eere herstelde.

Dit alles is wel een bewijs, welk een grooten invloed Napoleon van zijn moeder ondergaan heeft.

Letizia Ramolino, zoo heette zij van zichzelf, werd in 1749 op het eiland Corsika geboren. Zij was van adellijke, doch niet rijke familie. Toen zij op dertien-jarigen leeftijd met den achttien-jarigen advocaat Carlos Bonaparte huwde, kon zij zeven duizend francs meebrengen, belegd in land, in een huis en een wijngaard.

Op Corsika was een dergelijk vroeg huwelijk iets zeer gewoons, niemand zag daar iets bijzonders in. Het spreekt vanzelf, dat een zoo jong meisje niet met bewustheid een huwelijksbeslissing kon nemen. Doch Letizia trof het nog al. Carlos was goedhartig en vriendelijk en zij is veel van haar man gaan houden.

Zij was een type van een Corsikaansche: vast van karakter, met een rusteloze werkzaamheid en een taaie wilskracht. Zij had een gezond verstand, was tuk op voordeel, de financiën namen een groote plaats in haar gedachten en overleggingen in, doch zij vreesde, als het moest, de armoede niet. Om geldelijk voordeel zou zij geen gemeenheden begaan.

Prosper Mérimée verhaalt in een zijner novellen van een Corsikaansch jongetje, dat alleen thuis is, terwijl vader en moeder hun bezigheden elders verrichten. In dien tijd komt een vluchteling, die gewond is en door soldaten achtervolgd wordt, aan het kind een schuilplaats vragen. De jongen weigert eerst, maar stemt toe, als hem een geldstuk wordt aangeboden. Als de soldaten komen om den verstoken vluchteling te zoeken, en de aanvoerder van de bende allerlei pogingen aanwendt om den jongen over te halen de schuilplaats aan te wijzen, dan zwicht het kind eindelijk voor het verlokkende aanbod van een horloge.

Wanneer zijn vader thuis komt en het verraad bemerkt, neemt hij zijn jongen mee een paar honderd meter van het huis af en daar — schiet hij hem dood. Op de vraag van de moeder: „Wat heb je gedaan?” antwoordt hij: „Justice”. (Recht.)

Zoo was de Corsikaan. Wel tuk op voordeel, doch geen laagheid duldend. Zoo was ook Letizia Ramolino. Toen haar zoon Napoleon tot groote macht gekomen was, nam zij wel een jaargeld van een millioen francs aan, doch ze verzette zich tegen het denkbeeld, dat hij keizer zou worden, daar zij dit voor het heil van Frankrijk niet gewenscht achtte. Vandaar ook haar weigering, om bij de kroning aanwezig te zijn.

Toen Corsika zich tegen Frankrijk verzette, na het sluiten van een bondgenootschap, ging zij liever in ballingschap en armoede, dan haar trouw te breken.

De eerste jaren van haar huwelijk waren een moeilijke tijd. Corsika had van de vroegste tijden af voor de vrijheid moeten strijden. Het had deel uitgemaakt van het Romeinsche rijk, daarna hadden de Gothen het veroverd, later verviel het successievelijk aan de Lombarden, de Genuezen en aan Frankrijk. In 1768 had Genua haar aanspraken aan het Fransche rijk afgestaan. Doch de bevolking van Corsika stond als één man op, om zich tegen de Fransche troepen te verzetten. Ook Carlos Bonaparte begaf zich aan het hoofd van de leden van zijn stam naar de legerplaats en toen later de Fransche troepen de hoofdstad Ajaccio binnenrukten, verliet ook Letizia huis en hof, om met haar kind de wijk te nemen naar het leger. Daar deelde zij al de ontberingen en vermoeienissen van het krijgsmanleven.

Op haar vurig inlandsch paardje reed zij aan de zijde van haar man, door dichte bosschen, langs bijna onbegaanbare wegen.

Zóó dapper streden de onversaagde Corsikanen, dat bij het sluiten van den vrede Frankrijk een aanbod deed, waarbij Corsika niet als een wingewest werd ingelijfd, doch in een „vrij” en eervol bondgenootschap met het Fransche rijk werd vereenigd.

Wat was Letizia blij, dat ze weer naar huis kon terugkeeren. Ze ging nu een betrekkelijk rustigen tijd tegemoet. Toch had ze het niet gemakkelijk. Ze waren niet rijk, het gezin werd snel grooter, zij kreeg vijf zoons en drie dochters. Daarbij kwam nog, dat haar man zeer royaal, soms zelfs verkwistend was. Hij besteedde veel te veel geld voor de verfraaiing van het huis en voor den aanleg van hun tuin, terwijl hij een onbekrompen gastheer was. Het kostte haar vaak heel wat hoofdbrekens, om alles voor elkaar te houden en om aan den eenen kant de wenschen van Carlos niet al te zeer te belemmeren, terwijl zij aan den anderen kant de opvoeding der kinderen niet mocht verwaarloosen.

Door een verdubbelde werkzaamheid en door uiterst spaarzaam te zijn, wist zij alles ree te houden. Zij had een afkeer van schulden maken. Deze schuwheid voor het opnemen van geld heeft zij aan Napoleon meegegeven. Hij beroemde er zich later op, dat hij wel armoede gekend had, doch zich nooit in schulden had gestoken. Hij beschouwde de onafhankelijkheid, welke hij daardoor behield, als een der eerste voorwaarden voor zijn later succes.

Doordat Corsika nu een deel uitmaakte van het Fransche Rijk, konden de zonen van den Corsikaanschen adel ook een plaatsje eischen op de koninklijke opleidingsscholen. Jozef en Napoleon, de beide oudsten, genoten van dit voorrecht. Hoewel dit in het gezin eenige verlichting gaf, had Letizia toch zeer tegen de scheiding opgezien. Zij hingen allen zoo aan elkaar. Dit is zoo gebleven, ook later, toen hun levensomstandigheden zoo uiteen liepen.

Korten tijd na het vertrek van Jozef en Napoleon stierf hun vader, Letizia zoo goed als onverzorgd achter latend.

Doch de tijden zouden nog moeilijker worden.

De revolutie in Frankrijk vond ook weerklank in de afgelegen oorden van het kleine eiland. De bestorming van de Bastille was gevoerd als de dageraad van een nieuwen tijd. Toen stond in de harten der Corsikanen de oude zucht naar vrijheid weer op. Nu was de gelegenheid schoon, om zich van den Franschen invloed te ontdoen.

Doch Letizia en haar gezin waren niet van plan, met de trouwbrekers mee te doen. Zij hadden hun nieuwe vaderland lief gekregen. Toen Pascal Paoli, de oude leider der volksbeweging, die sedert het verbond met Frankrijk in ballingschap gezworven had, uit Engeland terugkeerde, meende hij zeker te zijn van den steun van de familie Bonaparte. Hij vond hen echter vast besloten, om hun trouw aan Frankrijk niet te breken.

Daardoor maakten zij zich in Corsika onmogelijk. Bovendien was Napoleon Fransch officier, reden te over, om op Corsika niet meer geduld te worden. Zoo

werd de familie Bonaparte gedwongen, wilden zij hun leven redden, Corsika te verlaten. 11 Juni 1793 vluchtten zij naar het vasteland, dat hun in waarheid een tweede vaderland zou worden. Het heele gezin was nu weer bijeen. Doch waar nu van te leven!

Hun toch al schamele bezittingen hadden ze te Ajaccio achter moeten laten. Zij waren armer dan arm.

Doch Letizia verloor den moed niet. Zij ging voorloopig wonen te Toulon, later, toen het daar niet veilig bleek, te Marseille.

Napoleon kon gemakkelijk zijn brood verdienen. Hij werd als officier in het Fransche leger geplaatst, waar hij spoedig de aandacht op zich wist te vestigen. Reeds op het einde van datzelfde jaar werd hij benoemd tot brigade-generaal. Dat gaf wel eenige verlichting, want Napoleon zorgde zooveel als in zijn vermogen was voor zijn familie. Reeds als luitenant had hij kans gezien, zijn broer Lodewijk bij zich te laten inwonen, en voor diens opvoeding te zorgen.

Ook Jozef en Lucien kwamen in staatsdienst.

Doch voor de anderen was het een moeilijke tijd.

In de gemeente-lijsten van Marseille stonden de drie dochters als naaisters aangegeven en Letizia zag zich genoodzaakt, van de gemeentelijke bedeeeling gebruik te maken.

Carolina — de latere koningin van Napels — deed meidenwerk, zette de aschbak buiten en haalde kruidenierswaren op den pof.

Paulette werd zelfs eens door een boer van zijn erf gejaagd, omdat zij artisjokken (eetbare distels, in Z.-Europa in 't wild groeiend) onder haar boezelaar meenam. Met een hooivork zat hij haar achterna, de die-vegge.

Doch Letizia bleef haar flinkheid behouden, al begon haar gelaat een trek van peinzenden ernst en voortdurenden zorg te vertoonen.

C. A. K.

BEROEPSKEUZE.

Werkt het beroep er toe mede het karakter van den mensch te vormen? Bepaalt het karakter van den mensch zijn beroep?

Raadplegen wij ter beantwoording dezer vragen eenige bekende voorbeelden.

Allereerst laten dikwijls de omstandigheden haar invloed gelden bij de keuze van een beroep.

Adam, veroordeeld om het veld te bebouwen, werd de eerste akkerman. Geen sprake van vrije keuze; het was een opgelegde straf. Adams oudste zoon, Kain, werd akkerman als zijn vader. Vanzelf kwam hij tot dit beroep, omdat hij zijn vader moest helpen en, eenmaal er in opgegroeid, bleef hij er bij tot een lotswisseling totale verandering in zijn levensomstandigheden bracht. Het vermoeden ligt voor de hand, dat de hulp van den jongeren broeder, Abel, niet noodig was bij het akkerwerk. De landbouw werd natuurlijk niet zoo intensief gedreven als in ons klimaat en in onze dagen. De mensch stelde zich tevreden met niet meer voedsel dan noodig was, om het lichaam in stand te houden. Abel

HISTORISCHE VROUWEN.

(De Moeder van Napoleon).

II.

Weldra werden de omstandigheden van de familie Bonaparte beter. Dit was vooral een gevolg van het rijke huwelijk van den oudsten zoon, Jozef, met Marie Julie Clary. De Clary's hadden in een voordeelig gedreven lakenhandel hun fortuin gewonnen. Het kapitaal, dat Marie Julie in haar huwelijk medebracht wordt geschat op 150.000 francs. Nauwkeurig is het bedrag niet aan te geven, daar de bruidschat in die dagen niet in het huwelijkscontract vermeld werd. Het was n.l. veel te gevaarlijk, als het bekend werd, dat iemand een groot kapitaal bezat. De hebzucht vond hierin reden te over, om zoo iemand op de lijst van verdachten te doen plaatsen. En 150.000 francs was een groot kapitaal, het is gelijk te stellen met een tienvoudig bezit in dezen tijd. Daar kwam nog bij, dat de Clary's toch al niet geheel zuiver waren volgens de revolutionaire leer. De vader van Marie Julie had al eens ernstig gevaar geloopt, om zijn leven onder de guillotine te verliezen en hij had het aan de tusschenkomst van Jozef te danken, dat hij er nog zoo goed was afgekomen. Een van de broers van Marie Julie had zelfmoord gepleegd uit vrees voor de revolutionaire rechtbank. Het is dan ook geen wonder, dat de Clary's een beschermer als Jozef gaarne in huis ontvingen en hun best deden, om zijn verblijf in Marseille zoo aangenaam mogelijk te maken.

Marie Julie was twee en twintig jaar, en volgens de begrippen van dien tijd al mooi op weg, om een oude vrijster te worden. Zij was niet bepaald, wat men een schoonheid noemt; zij was klein, had een ongezonde gelaatskleur, uitpuilende oogen en een te groote neus. Doch ze was zacht en vriendelijk van karakter en geestig in de conversatie.

Toen Letizia van de trouwplannen hoorde, was zij er zeer mee in haar schik. Zij gaf dan ook gaarne haar toestemming. Haar toekomstige schoondochter had één deugd, die haar zeer gewenscht deed zijn: zij was rijk. Doch dit was niet de eenige reden, waarom Letizia zoo met dit huwelijk was ingenomen. Marie Julie was van een keurig nette familie, en daarover was zij het meest verheugd. Lucien was zonder haar toestemming met een herbergierster getrouwd. Een paar jaar later kreeg zij de mededeeling, dat haar zoon Napoleon gehuwd was met de lichtzinnige weduwe van zijn vroegeren collega, den generaal de Beauharnais. Ook hij vroeg niet om haar toestemming. Jozef is de eenige geweest, die in dit opzicht zijn kinderlijke plichten heeft vervuld.

Marie Julie Clary bleek haar nieuwe familie zeer genegen te zijn. De Bonaparte's konden zich wat ruimer gaan bewegen. Daar het leven te Marseille niet veel aantrekkelijkheid had en Letizia bovendien niet goed tegen de drukkende zomertemperatuur kon, besloten zij, opnieuw te gaan verhuizen. Zij vestigden zich te Antibes, een klein plaatsje aan de Middellandsche Zee

tusschen Cannes en Nizza. Zij vertrokken in September en konden dus nog volop genieten van het heerlijke winterklimaat van de Riviera.

De tijd, die Letizia te Antibes doorbracht, was voor het geheele gezin zeer prettig. Haar huis werd een middelpunt voor heel wat personen van aanzien. De invloed van Napoleon was al groot genoeg, om zich eenige moeite te getroosten, om hem vriendelijk te stemmen. Het was bekend, dat een der zekerste middelen daartoe was, de gunst van zijn moeder te verwerven.

Toch voelde Letizia zich in die omgeving niet geheel thuis. Zij was in haar optreden van een eenvoudigheid, die door de verijnde en soms verwijde Fransche heertjes als boerschheid werd aangezien. Ook sprak zij slechts gebrekkig Fransch en als zij zich in het gesprek warm maakte, verviel zij soms zonder het te weten in de welluidende klanken van het Italiaansch.

Haar dochters voelden zich echter geheel op haar gemak. Ook zij spraken het Fransch slechts gebrekkig, doch de jongelui vonden dit bij de jonge meisjes een aantrekkelijkheid te meer.

De tijd vloog te Antibes voorbij. De doorgemaakte ellende was bijna vergeten.

Doch plotseling zou alles veranderen. Letizia, die zich zoo moeilijk bij gewijzigde omstandigheden kon aanpassen, heeft de grootste wisselingen van lot ondervonden. Er zijn menschen, die zich eigenlijk maar in één sfeer thuis voelen. Zoo een was Letizia en toch bracht het leven haar in de meest verschillende omstandigheden.

Nu stond de armoede opnieuw voor de deur.

De jonge republiek Frankrijk zuchtte in die dagen onder het „schrikbewind”. De dolzinnigste veranderingen werden ingevoerd. Er kwam een nieuwe jaartelling met twaalf gelijke maanden en 36 weken, er werd een nieuwe godsdienst afgekondigd. Een nieuwe grondwet zou de grootst mogelijke vrijheid waarborgen, doch in werkelijkheid werd Frankrijk geregeerd door een klein aantal mannen, waarvan *Danton* en *Robespierre* het hoofd waren. Doch deze mannen waren ijverzuchtig op elkaars macht. De gewezen veearts Robespierre scheen overwinnaar te zullen worden. Hij was de vriend des volks; van hem ging een groote roep van deugdzzaamheid uit. Velen, zelfs Danton, verloren hun hoofd onder de guillotine.

Napoleon, die zelf naar steeds grooter macht streefde, sloot zich bij Robespierre aan en mademoiselle Robespierre, een zuster van den grooten dictator, was een groote vriendin van de dames Bonaparte.

Doch Parijs was het bloedvergieten moede geworden. Met den moed der wanhoop besloot men eindelijk, zich van den grooten geweldenaar te ontdoen. Robespierre werd in staat van beschuldiging gesteld en reeds den volgenden dag werd de guillotine ook met zijn bloed rood gekleurd.

De familie Bonaparte werd door den val van Robespierre mede naar beneden gesleurd. Napoleon werd gevangen gezet, Lodewijk moest, om zijn leven te redden, naar Genua vluchten, waar hij zelfs honger leed, Lucien volgde zijn broeder naar de gevangenis: Letizia kon het leven te Antibes nu niet meer volhouden en was genoodzaakt, weer naar Marseille terug te trekken.

De macht en de glorie, waarvan zij genoten en waarvan zij nog meer droomden, was in één slag vernietigd. Zij waren weer even arm, als toen zij den voet in Frankrijk aan wal zetten. Zelfs moest Letizia al heel gauw weer om ondersteuning bij de stedelijke regeering van Marseille aankloppen.

(Wordt vervolgd).

C. A. K.

HET VERLANGEN.

Ik ben nog maar een vreemde geur,
Die door de hooge luchten vliegt,
Vogel in hemels nest gewiegd,
Die nederdaalt in schemers treur.
Ik ben een wonderzoet geneur
Dat men aldoor en zachtjes kweelt,
Versleten droefheid, die verveelt
Hooft men ze zingen aan de deur.
En plotsling stort ik mij in 't bloed
En woel en wentel door het hart,
En stijg de lippen toe als gloed,
En maak de handen koud, verward.
En weet niet wat ik worden wil,
Of hemelvreugd, of hellepijn.
Dan rijst ik boven alls: stil,
En ben: de wensch bemind te zijn.

WILLEM DE MÉRODE.

VAN BOEKEN.

De Slotvrouw van Westwoude door
A. van Hoogstraten-Schoch. Uitgave van
J. H. Kok te Kampen.

Tegen den stroom op door Jo van
Ammers-Küller. Uitgave van H. D. Tjeenk
Willink & Zoon te Haarlem.

II.

Een christelijk schrijfster behoeft in haar boek niet telkens en telkens een klein leekepreekje te houden. Heelemaal niet. Dat doet mevrouw Van Hoogstraten-Schoch ook niet en toch is haar boek een echt christelijk boek. Het Christendom moet er niet opgeplakt zijn, maar het moet er *in* zitten en een christelijk schrijfster, levend uit haar christelijk levensbeginsel, moet als vanzelf, ongedwongen, zonder dat zij het er om doet, ook in haar boek laten uitkomen het beginsel, waaruit zij leeft. Als christelijk boek nu bevelen wij „De slotvrouw van Westwoude” van ganscher harte aan.

Als zoodanig kunnen we echter „Tegen den Stroom op” niet aanbevelen, want christelijk is het niet, integendeel. Van de hoogste belangen van een arme menschenziel wordt opzettelijk gezweigd, van een strijd tegen de zonde wordt niet gesproken.

Aafke, een bakkersdochter, is, als 't er op aankomt, toch maar een zelfzuchtig wezentje.

Na den dood van haar vader moet zij haar eigen weg zoeken, en dat doet zij dan ook, flink en handig. 't Vooruitkomen in de wereld is haar ideaal; iets hoogers kent zij niet.

Zij schaamt zich voor haar armoede; ziet hoog op tegen den rijkdom. Zooals zij, als kind, afgunstig, tuurt naar het groote heerenhuis, zoo kijkt zij later, groot geworden, afgunstig naar allen, die 't beter hebben als zij.

't Gelukt haar straks, een goede betrekking te krijgen; 't meisje uit het heerenhuis van vroeger weet zij te helpen en 't slot van 't boek doet ons vermoeden, dat zij de vrouw zal worden van een ongelukkigen man.

Toch wel onzelfzuchtig, nietwaar? Neen, zeker niet, want Aafke meent in dit huwelijk haar geluk te vinden. Ook zóó is 't haar nog om zichzelf te doen.

Zeker, zoo wil de schrijfster het ons niet doen gelooven, maar zoo *voelen* wij het.

Daar komt bij, dat mevrouw van Ammers-Küller in haar boek toestanden teekent, waarmee wij onze jonge meisjes 't liefst maar geen kennis willen laten maken. En waarom moeten er vloeken in „Tegen den Stroom op” voorkomen?

Zou het niet goed zijn, dat mevrouw Van Ammers-Küller ook eens rekening ging houden met onze *christelijke* jonge meisjes?

't Spijt ons, dat wij dit boek ter lezing niet kunnen aanbevelen. 't Staat litterair zooveel hooger als het boek van mevrouw Van Hoogstraten-Schoch.

De handelende personen in „Tegen den Stroom op” zijn werkelijk *menschen*, die spreken en doen naar eigen aard en aanleg. Wat denkt ge b.v. van het bakkerskind, dat met een pop doet, zooals zij moeder met het kleine broertje heeft zien doen?

Hoor maar eens. De pop moet slapen.

„Het slapen lukte niet dadelijk. De zuigeling moest, na even te hebben neergelegen, nogmaals opgetild, gestust, gewiegd, en eerst na lang zorgen bleek hij te willen slapen, werden de gordijntjes dichtgetrokken, het dekentje nog eens zorgvuldig ingestopt.

„Als-ie nou maar doorzet”, zei Aafke met den voldanen en opgeluchten glimlach, waarmee moeder zich op zulk een oogenblik af kon wenden van Daantjes wieg.”

Kostelijk, nietwaar?

Zoo goed is dit boek echter niet altijd.

Soms laat de schrijfster Aafke iets zien, wat ze *als kind* zeker niet gezien heeft. Zoo komt Aafke *als kind* bij het groote heerenhuis. En dan heet het:

„Reeds waren er op het grijs-steenen terras bonte kussens op de witgelakte stoelen te onderscheiden, evenals een kleurig bloempatroon op de dunne gordijnen, die zacht deinden voor de wijdropengeslagen vensters. Weliswaar verloor het huis, van dichterbij gezien, wat van zijn sprookjestoover, nu twee der vensters in den zijvleugel tot de keuken bleken te behooren en voor één er van dikke Jans uit een kopje slurpte, met een grooten bril op haar gedeukten neus en den halsboord van 'r blauwe japon voor de hitte wat opengezet; doch aan de andere zij, onder het schemerverwul van de marquise-

herkend, die echter jaren geleden naar 't Zuiden van 't land was verhuisd.

„Ziet u wel, dat ik gelijk had! Ze herkent me dadelijk! Ik zei 't u al!” keerde Frieda zich triumfantelijk naar mevrouw, die met een glimlachje de ontmoeting gadesloeg.

„Maar hoe kom je hier? Ben je hier gelogeerd? En wist je, dat ik weer thuis was?” vroeg Hannie opnieuw.

„We wonen hier weer, kind. Hoe vin-je? Ik had het nooit gedacht, maar 't is toch wel leuk. En Marie, je weet wel, m'n zus, meende, dat ze jou gezien had. Ik heb toen eens bij Meta de Vriese geïnformeerd. Ken je Meta nog? Je ben pas weer thuis, hé? Ik ga wel eens met Meta om, maar z' is op 't Gym, zooals je zeker weet, en ze heeft weinig tijd. 't Was altijd al zoo'n boekenwurm, weet je nog wel? Op school altijd d'r lessen kennen en nooit spieken of zoo. Nou ja, kleur maar niet, Hannie was ook een model, hoor mevrouw, maar ik niet, leusich niet.”

„Ben jij thuis, tegenwoordig?” vroeg Hannie.

„Ja. Sinds we hier terug zijn. Ik ging ginds op de H. B. S. Nou ja, je moet toch wat doen, als je nog te jong ben om uit te gaan en zoo. Maar 't zou toch m'n laatste jaar worden en ik had niet veel zin om me er hier weer in te leven. Ze stonden d'r thuis ook niet op, gelukkig. Ma praat wel van een huishoudschool, maar ze heeft er nog geen werk van gemaakt, en ik zal er haar niet aan herinneren. Jij ben op kostschool geweest, niet?”

„Ja. Maar we deden er ook aan huishouden. Ik vond het wel leuk. Allemaal een groot mouwschort voor, en een mutsje op, en dan in optocht naar de keuken.....”

„Ja, zoo..... Maar een echte huishoudschool, waar je van alles doen moet. De boel schoonmaken en zoo....”

Hannie wist hierop niet veel antwoord, vooral niet, nu moeder er bij zat.

Mevrouw voorkwam een pauze door te vragen: „Wil je een kopje thee, Frieda? Ik mag immers wel Frieda zeggen?”

„O ja, als 't u belieft. Als de menschen juffrouw tegen me zeggen, krijg ik 't idee, dat ik me zoo heel correct gedragen moet. En ja, ik wil graag thee.”

„Schenk jij dan even in, Hannie?”

„U ook, moeder?”

„Ja kind, graag.”

Frieda volgde Hannie's bewegingen, terwijl ze thee schonk.

„Kind, wat ben jij nog groot geworden”, viel ze ineens uit. „Weet je wel, dat je op school altijd wanhopig was, omdat je zoo klein bleef? Iedere maand moest mijnheer je de maat nemen, zoo, met een streepje aan de deurpost. En o wee, als d'r dan weer geen millimeter was bijgekomen.”

Ze lachten allebei, en die ééne, oude herinnering riep heel wat anderen wakker.

„Gunst, is 't al zoo laat. Ik moet noodig naar huis,” schrok Frieda ineens.

„Hannie mag immers wel eens gauw bij mij komen, mevrouw? En mag ik haar ook nog eens opzoeken? Ik zou 't heerlijk vinden, een vriendin te hebben, die de tijd heeft, net als ik-zelf”, vroeg ze liefjes aan mevrouw.

„Je komt maar, wanneer je wil. En Hannie komt je ook wel eens opzoeken. Maar ze heeft niet altijd gele-

genheid”, zei mevrouw, met een licht drukje op dat „altijd”.

„O, ze is natuurlijk veel solieder dan ik”, zei Frieda vrolijk. „Maar ik ben ook niet de oudste.”

En toen ineens ernstiger: „Wie weet, hoe goed haar invloed op mij werken zal, mevrouw. Ten opzichte van huishoud-lessen heeft ze me nu al haast bekeerd.”

„Je hebt toch ook broers?” vroeg ze in de gang aan Hannie, die haar uitliet.

„Ja. Twee. En twee zusjes.”

„Gaan ze op de H. B. S. De jongens bedoel ik?”

„Nee. Op 't Gym. Jan zit al in de vierde.”

„Leuk zeg. Ik wou, dat ik ook een groote broer had. Om mee te wandelen en die je eens ergens mee naar toe neemt. Nou, kom je eens gauw? We moeten zien, dat we weer vriendinnen worden. Meta met d'r geleerdheid is toch eigenlijk niet mijn smaak. Dààg!”

„Vond u haar niet erg lief?” vroeg Hannie, toen ze, een beetje opgewonden nog, in de huiskamer terug kwam.

„Ze lijkt me wel aanhalig”, zei mevrouw.

't Klonk een beetje, alsof ze Hannie's meening corrigeerde.

Maar omdat het zoo ongemerkt gebeurde, had Hannie er geen erg in.

DE MOEDER VAN NAPOLEON.

III.

Zoo was dan de familie Bonaparte in Marseille terug, arm en ellendig. Men kon Letizia weer met een mand op den rug naar de rivier zien gaan, om er de wasch te doen. Het allernoodigste konden zij soms niet krijgen. En dan moesten zij het verwijt nog hooren, dat zij te veel brood als onderstand genoten.

Doch ook deze tijd van armoede zou slechts kort duren. Wat duurde in die dagen in Frankrijk lang?

De regeering te Parijs voelde zich wankel; het Parijsche volk kwam tegen haar in opstand. En nu werd weer naar Napoleon omgezien. Hij was juist de man, die het volk zou kunnen bedwingen. Men stelde hem aan het hoofd van het Parijsche garnizoen en hij schroomde niet, de kanonnen op het volk te richten, zoodat in een moorddadig gevecht de kracht van den opstand gebroken werd.

Van dit oogenblik af stond Napoleon hoog in aanzien, nu had hij den weg naar de roem gevonden.

Zijn eerste zorg was voor zijn moeder en zusters. Dadelijk werd er 50,000 francs naar Marseille gezonden. Zijn broers werden de mooiste vooruitzichten geopend. Het aangename leven van Antibes kon nu hier in Marseille opnieuw beginnen.

Doch nu kwamen er huiselijke oneenigheden. De jongste zuster van Napoleon, de romantieke Pauletta,

was een beetje trouwlustig aangelegd en had het zich nu eenmaal vast in het hoofd gezet, om met een bijna vijftigjarige man te huwen, die diep in de schulden stak. En zij was nog slechts zestien, nog een kind!

Moeder Letizia wilde natuurlijk haar toestemming niet geven. Doch al de Bonapartes waren gewoon, hun wil door te drijven. Pauletta dacht er niet aan, haar moeder te gehoorzamen. Zij riep de hulp in van haar grooten broer Napoleón. Hij zou haar wel beter begrijpen, dacht ze.

Doch dat viel haar bitter tegen. Napoleon kante zich nog sterker tegen deze verbintenis, dan haar moeder gedaan had. Om haar afleiding te geven, stelde hij voor, dat moeder Letizia met al de meisjes bij hem zou komen in Italië. Zoo werd dan de reis ondernomen en het rustige leven in Marseille was weer uit.

Napoleon's zegevierende eerste veldtocht in Egypte deed ook de onlusten op Corsica bedaren. Zoo gauw de rust daar was hersteld, haastte Letizia zich, om naar haar eiland terug te keeren. Alleen daar voelde ze zich echt thuis. In de hooge kringen van Frankrijk was zij niet op haar plaats. Door weinig te spreken, had zij haar gebrek aan ontwikkeling weten te verbergen, door zeer langzaam in haar bewegingen te zijn en nauwlettend naar het voorbeeld van anderen te zien, kwam haar gebrek aan manieren niet zoo zeer uit en daardoor ook had ze zich het air van deftige dame weten te geven. Doch ze voelde zich er onbehagelijk, ze moest voortdurend op haar hoede zijn, om de lachlust niet op te wekken. Hier, op haar oude eiland, was ze weer geheel thuis, kon ze zich geven, zooals ze was. Door de ruime geldelijke hulp van haar zoon kon zij haar huis royaal doen herbouwen en ze kon onbekrompen leven.

Deze Corsikaansche tijd was voor haar zeer aangenaam. Van Napoleon kwamen de schitterendste berichten. Hij ging van roem tot roem. Het was te mooi haast. Letizia maakte zich soms wel een beetje bezorgd, dat het geluk niet blijvend zou zijn. Uit voorzorg ging ze al vast maar wat sparen voor latere dagen, als het geluk wellicht zou keeren; dan zouden haar spaarduitjes nog te pas kunnen komen.

Doch overigens was alles goed. Haar dochters huwden met de meest uitmuntende vrienden van Napoleon. Haar andere zoons bekleedden voornamelijk betrekkingen.

Alleen hinderde het haar meermalen, dat Napoleon zelfs in de familiekring zijn heerschiktoon niet kon afleggen. Het leek wel, of hij zich het hoofd van de familie waande. Doch Letizia was voorloopig nog niet van plan, de teugels van het gezag uit handen te geven. Meermalen kwam zij heftig tegen hem in verzet. Zijn roem verblindde haar niet, zij zag heel goed zijn gebreken en zij ontzag zich niet, hem deze in duidelijke woorden onder het oog te brengen.

Zij begon zich nauwer aan te sluiten bij haar oudsten zoon Jozef en bij Lucien, haar derden zoon. Vooral Lucien had veel van Napoleon's aanmatiging te lijden. Deze wilde hem dwingen, zijn zeer gelukkig huwelijk te verbreken, om een verbintenis met een prinses te kunnen aangaan. Natuurlijk weigerde hij, doch hij werd gestraft met de ongenade van Napoleon.

Moeder Letizia schaarde zich onvoorwaardelijk aan de zijde van Lucien en zij vergezelde hem zelfs in zijn

verbanning naar Rome. Wel trachtte Napoleon haar weer tevreden te stellen, door allerlei maatregelen te nemen, die haar aangenaam waren, doch zij liet zich hierdoor niet verzoenen. Hij herstelde den Zondag, die tijdens het schrikbewind afgeschaft was, hij riep de verdreven geestelijke liefdezusters terug, hij stichtte een hospitaal op den Simplon en op den Mont-Cenis. Vergeefs echter, zij bleef de zijde van Lucien houden.

Ook griede het haar diep, dat Napoleon een huwelijk aanging zonder haar toestemming te vragen en dan nog wel met Josephine de Beauharnais.

Inderdaad was er veel, dat tegen deze verbintenis pleitte. Josephine was een oppervlakkige, weinig ontwikkelde vrouw. Zij was goedhartig, doch paande daaraan een groote mate van lichtzinnigheid. Zij was niet van onbesproken reputatie. En wat was ze verkwistend! Zij had een huis gehuurd voor 10,000 francs per jaar, gaf de meest kostbare diners en besteedde sommen voor haar toiletten. Zij droeg zijden kousen van 500 francs per paar. Na het sluiten van haar huwelijk liet zij op verkwistende wijze haar salons inrichten. In een huis, dat 52,000 francs gekost had, liet zij voor 120,000 francs vertimmeren. Op eigen gelegenheid kocht zij een landgoed voor de kleinigheid van honderdzestig duizend francs. Zij kon er slechts 15,000 van betalen. Als Keizerin kon zij jaarlijks over een bedrag van 600,000 francs voor haar toilet beschikken. Doch wat was zulk een som voor Josephine! Zij kon met het dubbele nog niet toe. Zij was dan ook voortdurend bedolven onder schulden, waarover dikwijls scènes met Napoleon voorkwamen.

Met zulk een vrouw in vrede te leven was voor Letizia al heel moeilijk. Zij heeft er ernstig haar best voor gedaan, doch niet altijd waren botsingen te vermijden.

Ook deelde Letizia de politieke neigingen van haar zoon niet. Zij was republikeinsche met hart en ziel en het was met groot leedwezen, dat zij zag, hoe Napoleon naar de Keizerlijke macht streefde. Zij weigerde dan ook, bij zijn kroning tegenwoordig te zijn en eerst een half jaar later gaf zij aan het verzoek van haar zoon gehoor, om zich voor goed in Parijs te gaan vestigen.

Zij kreeg het kasteel „Pont-sur-Seine”, in de nabijheid van Parijs, tot woning, 60,000 francs voor de meubilering en een jaarlijksch inkomen van een miljoen francs, terwijl zij den titel zou voeren van: Hare Keizerlijke Hoogheid Madame Mère.

Wel was haar lot veranderd!

C. A. K.

Zooals wij in een vroeger nummer schreven, wordt de keuze van het beroep dikwijls bepaald door de omstandigheden, waarin men verkeert. Anders meestal is het bij het volgen van een roeping.

De geroepene wil zijn doel bereiken ondanks tegenwerkende omstandigheden en de mate van moeite, die men zich getroost om hinderpalen weg te ruimen, kan een maatstaf zijn, die den ernst der roeping staakt.

Maar dat kon Marie juist in 't geheel niet hebben.
„Schei uit met je malligheid”, weerde ze af. En tegen mevrouw: „ik ga boven, op mijn kamer. Daar heb ik tenminste rust.”

„Goed. Als ik ook maar rust heb.”

En mevrouw vlijde zich in een gemakkelijke houding in haar crapaud en nam haar boek weer ter hand.

„Nou zijn we nog net zoo ver”, zei Frieda bij zich zelf. En uit pure verveling floot ze zachtjes voor zich heen een danswijsje.

Dit werd mevrouw toch ook te erg.

„Maar Frieda dan”, zei ze berispelend.

„Och ma, vergeef me. Ik ben nou eenmaal nog zoo'n onopgevoede bakvisch. Maar ik zal heusch m'n best doen om net zoo'n welopgevoede dame te worden als Marie.”

Ze keken elkaar aan en begonnen toen beide te lachen.

„Pas op, en drijf 't niet te ver, Friedaatje!” waarschuwde mevrouw, met haar vinger dreigend.

En Frieda weer: „Nee, heusch ma, ik zal heel zoet zijn.”

In schijn begon ze zich weer bezig te houden met haar platen. Maar inwendig glunderde ze.

Want ze had het weer heel goed gemerkt: mama verwachtte voor de toekomst veel meer van haar, dan van Marie. En Frieda zelf vond, dat ma hierin volkomen gelijk had, want Marie was leelijk en bewoog zich niet gemakkelijk, terwijl Frieda zich heel goed bewust was dat zij als ze zich moeite gaf iedereen innam. En ze begreep ook heel goed, dat juist om dat verschil Marie haar zoo slecht uitstaan kon. En dit heimelijk weten maakte de schermutselingen tusschen haar beiden voor de jongere tot een wreed genot, terwijl de oudere er al de pijn van de minste te moeten zijn in voelde, en daarom dadelijk boos opstoot.

't Werd nu weer rustig in de kamer, als voor Marie's aanmerking.

Tot ineens 't electrisch belletje door 't huis schrilde.

Frieda wipte op en vloog naar 't raam. Maar op de stoep zag ze niets dan een naar haar toegekeerde open parapluie, en daaronderuit iets van een regenmantel.

„'k Geloof werkelijk, dat er nog iemand komt”, zei ze, zich naar mevrouw keurend.

„Och kind, met dit weer! 't Zal iemand met boodschappen zijn, die vóór komt inplaats van achter.”

„'t Is geen loopjongen. 't Leek eer een dame.”

„Kom! De waschvrouw misschien.”

Toch luisterde ook mevrouw, toen ze Da naar de deur hoorde sloffen.

Waarlijk, ze liet iemand binnen!

En nu kwam ze aankloppen.

Zou ze toch iemand komen aandienen?

„Daar is een jonge dame voor juffrouw Frieda. Zal ik haar in de salon laten of hier?”

„Hier maar Da. Wie is 't? Juffrouw de Vrieze? Of nee, die laat je altijd meteen binnen. Wacht, 'k ga zelf wel kijken.”

Mevrouw, nu rechtop zittend, hoorde in de gang druk stemmengeroes, waartusschen Frieda's vroolijk gelach. Heel anders klonk haar stem nu dan daarnet tegen Marie.

Eindelijk kwam 't gepraat nader.

„Mama, daar is Hannie Veltman nu. Eindelijk hè?

Maar ze komt nou ook net van pas, is 't niet? Op zoo'n in-saaië middag, als natuurlijk geen van de kennissen d'r uit durft.”

„Hannie durfde dan toch wel. Zij is zeker niet zoo'n verwend juffie”, zei mevrouw, haar met een glimlachje de hand reikend.

Hannie bloosde even.

DE MOEDER VAN NAPOLEON.

IV.

Ondanks de rijkdom, waarmede Napoleon zijn moeder omgaf, bleef zij eenvoudig. Zij vertrouwde die plotselinge glans niet. De wisselingen van het lot had zij maar al te zeer ervaren. Zij zou zuinig zijn. Wie weet, later kon het geld nog goed te pas komen. Alleen voor de armen was zij mild, zij, die zelf gevoeld had, wat het is, arm te zijn. Er was echter nog een andere reden voor haar zuinigheid. Zij kon zich zoo moeilijk bij de veranderde omstandigheden aanpassen. Zij was zóó gewoon om voortdurend er op gespitst te zijn, of er nog niet een kleinigheid uitgewonnen kon worden, dat het haar tot een tweede natuur was geworden. En zoo zien wij mevrouw Bonaparte, die een millioen francs inkomen per jaar genoot, zich aan een lachwekkende schrielheid overgeven. Meloenen mocht bij haar niet op tafel komen, want..... meloenen kosten zoo veel aan suiker. Ondanks het feit, dat zij een park liet aanleggen, om arbeid aan werklozen te verschaffen en hoewel zij gedwongen werd, er een kleine hofhouding op na te houden, hield zij meer dan de helft van haar jaargeld over.

Later werd haar zuinigheid er nog niet beter op. Toen haar zoon Jozef koning van Spanje werd, Lodewijk koning van Holland en Jérôme koning van Westfalen, nam haar bezorgdheid voor een plotselinge ineenstorting van hun macht nog toe. Zij zou hen dan allen moeten helpen en met verdubbelden zorg ging zij aan het sparen.

Zulk een levenswijze was echter niet naar den zin van Napoleon. Hij wilde, dat allen, die bij zijn omgeving behoorden, zouden schitteren. Hij wilde, dat de glans, die van zijn hof uitging, de andere vorsten van Europa zou verblinden, die nu nog uit de hoogte op den parvenu-keizer neerzagen. Meermalen gaf hij haar zijn ontevredenheid te kennen. „Gij moet uw millioen ook jaarlijks gebruiken”, vermaande hij. „Zeker, Sire, zoodra gij mij er twee geeft”, was het antwoord.

Eén ding vond zij prettig. Napoleon wilde de in die troebele dagen rijk geworden parvenu's, de O.-W.-ers van dien tijd, niet aan zijn hof dulden. Ook zij hield niet van de opgewonden drukte van die menschen. Doch bij Josephine stonden ze in blakende gunst en als de keizer van huis was, waren zij drukke bezoekers van de keizerlijke salons.

Ja, Joséphine was haar en de heele familie Bonaparte een doorn in 't oog. Vooral toen bleek, dat zij haar man bedroog, hebben zij geen moeite ontzien, om haar bij Napoleon zwart te maken.

Doch, wonderlijk! Letizia ging op den duur een beetje meer van haar houden. Zij zag, dat Joséphine werkelijk haar best ging doen, zich te verbeteren en Napoleon met nauwlettende zorgen te omringen. En toen staatkundige aangelegenheden het volgens hem wenschelijk maakten, om aan een echtscheiding te denken, had zij in ernst met haar schoondochter te doen. Zij trachtte haar zoo goed mogelijk te troosten, wat overigens onnoodig was, want Joséphine wist zich al heel spoedig in den nieuwen toestand te schikken. Zij vond het wel interessant, voor een soort martelares door te gaan en zij bemerkte al spoedig, dat Napoleon haar financieel niet in ongelegenheden zou laten zitten, zoodat het schulden maken met nieuwe lust kon beginnen: de keizer zou wel betalen.

De tweede vrouw van Napoleon, aartshertogin Maria Louise van Oostenrijk, kon ook niet de genegenheid van Letizia winnen. Daar deed zij dan trouwens ook al heel weinig moeite voor. Met de arrogantie van onze Oostelijke naburen vond zij, dat het veeleer de plicht van de burgerlijke Letizia was, om haar naar de oogen te zien, dan omgekeerd en de vooruitstekende Habsburgsche onderlip kon smadelijk krullen, als Madame Mère soms tegen de vormen zondigde.

Doch Letizia deed, alsof ze het niet merkte. Ze hoopte vurig, dat deze verbintenis haar zoon geluk zou brengen en bovendien, Maria Louise gaf haar de vreugd, dat zij een troonopvolger in de armen mocht drukken. Zij hield haar kleinzoon ten doop en voortaan zou zij Maria Louise alles kunnen vergeven, omdat zij de moeder van het keizerlijke kind was, dat reeds bij zijn geboorte den hoogen titel van koning van Rome verkreeg. Wie zou toen hebben durven verwachten, dat dit vorstelijk kind op twee-en-twintig-jarigen leeftijd zou sterven met de woorden op de lippen: „Mijn geboorte en mijn dood: die woorden zijn mijn biographie, zij bevatten mijn geheele levensgeschiedenis.”

De andere leden van de familie Bonaparte werden stormenderhand door Maria Louise ingenomen. Vooral de zusters van Napoleon vonden het voornaam, met een vrouw uit een oud vorstengeslacht om te gaan. En zij liet zich alle complimenten en bewondering welgevalen als iemand, die daar volkomen recht op heeft.

Napoleon bereikte nu het toppunt van zijn macht. Doch nu ook was de ondergang nabij.

De tocht naar Rusland. Letizia had al zulke bange voor gevoelens gehad. „Eén enkel schot is immers genoeg om den keizer te doen vallen, en God is toch niet gehouden een wonder te doen om hem te redden.” En hoewel haar voor gevoelens niet letterlijk uitkwamen, waren de gevolgen van dezen tocht verschrikkelijk genoeg. In Mei had Napoleon van zijn moeder afscheid genomen, in December was hij in Parijs terug, nu niet meer als overwinnend keizer, doch als overwonnen generaal zonder leger.

Nu volgden de gebeurtenissen elkaar in schrikwekkende snelheid op. Letizia had zich op haar kasteel teruggetrokken en verbeidde in angstige spanning elk nieuw bericht, dat Parijs bereikte. „Ik zal niet klagen,

hoe het ook gaan moge, zoo Napoleon zijn eer slechts kan handhaven”, zuchtte zij. „Te vallen is niets, als men met eere valt, maar alles, als men valt als een lafaard.”

Reeds in den winter van 1814 had Napoleon niet meer het veroverde gebied te verdedigen, doch stond hij op Franschen bodem tegenover den vijand. Zelfs werd Parijs bedreigd! Het verblijf van de keizerlijke familie in de hoofdstad was niet meer veilig. Het hof werd verplaatst naar Blois. Madame Mère maakte dezen tocht mee. Zij was versuft van verdriet. Het stortregende, de wegen waren bijna onbegaanbaar, de wagens raakten vast — doch zij merkte het niet, de smart overstelpde haar.

Op 2 April kwamen zij te Blois. Den dag daarop werd Napoleon vervallen verklaard van den troon. Hij werd verbannen naar Elba.

Nu kwam de ware Maria Louise voor den dag. Zij deed niet de minste moeite, om bij haar man te komen. Zij ging naar haar vader en weldra zou zij zich verbinden, nimmer meer met hem in gemeenschap te treden. Het lot van Napoleon liet haar koud. Zij had een keizer gehuwd, een verbannen vorst kon geen aanspraken op haar doen gelden, meende zij.

Hoe moest zulk een gedrag Letizia grieven. Doch ook van de andere zijde werd de houding van Maria Louise gegespt. Haar grootmoeder vond haar gedrag schandelijk. Zij had haar beddelakens in reepen moeten scheuren en daar langs uit het venster moeten ontsnappen, om zich bij haar man te voegen. Heel mooi, maar zij dacht er niet aan. Zij vond het heerlijk, geen Fransche meer te zijn en er was niets in haar hart, dat haar drong, het lot van Napoleon te deelen. C. A. K.

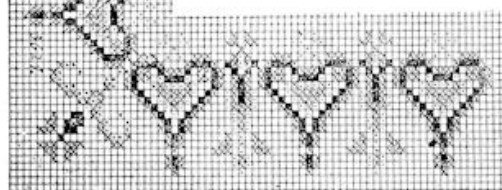
Patroon van kruissteekborduur voor serrekled of kussens.

Veel verklaring is bij dit patroon niet noodig. Men neemt een weefsel, waarvan de draden gemakkelijk te tellen zijn en borduurt het patroon volgens tekening. De verschillende teekens stellen ieder een afzonderlijke kleur voor.

Wie voor de a.s. winter een aardig werkje wil hebben, waardoor tevens serre of huiskamer wat opgevroolijkt worden, kan nu aan den arbeid gaan.

J. M. W.—W.

Hannie wou zeggen: „we spelen altijd Zondagsmiddags”, maar ze hield die woorden terug. oZnder zich recht rekenschap te geven van 't waarom voelde ze 't, alsof Frieda niet recht passen zou bij hun gezellig Zondagsmiddag-samenzijn.

„Als hij niet veel huiswerk heeft, spelen we 's avonds nog wel eens. En als jij er ben kan hij er wel eens voor een keer een half uurtje uitbreken”, zei ze daarom.

„O, maar dan kom ik beslist heel gauw. Ik ben dol op muziek.”

„Ga je mee naar boven, m'n heiligdom eens zien?” vroeg ze toen.

En mevrouw viel haar bij: „Wel ja, zorg maar, dat Hannie hier meteen thuis raakt.”

„Hè, wat heb jij een dot van een kamer”, riep Hannie bewonderend, toen ze boven waren.

„Ja, 't is wel leuk, vin je niet?” vroeg Frieda gestreeld. „Je moet dikwijls komen, dan kunnen we hier gezellig zitten babbelen. Ma heeft zo vaak bezoek, waar ik toch niks aan heb.”

Hannie beloofde.

„Maar we hoeven 't nou juist niet zoo angstvallig om de beurt te doen”, zei ze dan. „Als ik eens niet kan, kom jij maar bij ons. Moeder kan mij niet zoo altijd missen, maar ze vindt het heel best, als er iemand voor mij komt.”

Toen, rondkijkend: „wat heb jij een boeken? En allemaal prachtbandjes!”

„Ik wil geen andere”, zei Frieda nuffig. „Tenminste niet, als ik ze van thuis of van kennissen krijg”, voegde ze er bij.

En met stil genot dacht ze aan 't gesloten laadje in haar kastje, waar ze wel boeken zonder prachtband had. Maar dat waren er, die ze heimelijk had gekocht en die niemand zien mocht, maar die ze 's avonds, als ze allen naar bed waren, bij kaarslicht las.

Hannie echter, opgevoed in een sfeer van heerlijk wederzijdsch vertrouwen, dacht niet aan zoo iets.

„Is je zus niet thuis?” vroeg ze, ineens er aan denkend, dat ze Marie niet gezien had.

„O, jawel. Maar ze was naar haar kamer gegaan, omdat er met die regen toch geen mensch voor haar kwam. Wil je kennis met haar maken?”

„O nee, ik zou haar niet graag storen.”

Maar Frieda, even lachend om Hannie's naïeviteit, duwde de deur van Marie's kamer al open.

„Wat is er?” vroeg deze onvriendelijk. Maar toen ineens, Hannie bemerkend: „Neem me niet kwalijk. Ik dacht, dat Frieda alleen was.”

„Mag ik je voorstellen: mijn vriendin, Hannie Veltman; m'n zus Marie”, deed Frieda met opzet wat extra-deftig, om zich over Marie's gezegde omtrent haar onopgevoedheid te wreken.

Marie voelde dat er wel in, maar liet nu niets blijken.

„Durfde je nóg door dit weer?” vroeg ze.

„O, op school wandelden we iederen dag, weer of geen weer. Misschien komt het daardoor, dat ik er niet om geef”, zei Hannie luchtig.

Toen, zich tot Frieda keerend: „Ik moet nu weg. Anders kom ik te laat voor 't eten.”

„Dan zal ik je plechtig uitgeleide doen, als je eerst ma gegroet heb.”

„Ik zie je zeker nog wel gauw eens weer hier?” vroeg

Marie, Hannie de hand reikend.

Maar Hannie voelde hierin meer een beleefdheids-gezegde dan een hartelijke uitnodiging en gaf er daarom niet veel antwoord op.

Beneden vroeg mevrouw 't zelfde, doch Frieda, die haar uitliet, sprak af: „Ik kom heel gauw bij jou, maar dan moet je je broer overhalen muziek te maken.”

Ondanks den regen liep Hannie niet den allerkortsten weg naar huis.

Moeder zou natuurlijk vragen, hoe ze 't gevonden had bij de Ter Weele's. En ze was daarover nog niet met zich zelf in 't reine. Mevrouw was wel vriendelijk geweest, o zeker, en Marie ook. Maar ze zag, hoe lusteloos die, zonder iets te doen, naar buiten had zitten staren, voor ze er erg in had, dat niet Frieda alleen binnenkwam. En toen ook klonk haar vraag niet vriendelijk. Of had ze 't zich verbeeld? Misschien had Marie hoofdpijn en wou ze daarom niet graag gestoord worden.

En toen ineens lachte ze om zich zelf. Als Frieda eens wist, dat zij zulke ernstige nabetrachtingen hield over een gewone visite. Wat die haar uitlachen zou. En Frieda zelf was in ieder geval erg hartelijk geweest. Dat was gewoonweg een schat!

Toen, bij haar thuiskomst, moeder werkelijk vroeg, hoe 't geweest was, zei ze: „O, ze waren heel vriendelijk. Mevrouw ook. Maar d'r is maar één moedertje zooals u.”

Waarop mevrouw lachte, en vroeg, hoe ze dat zoo gauw gezien had.

„O, dat voel je”, zei Hannie beslist.

DE MOEDER VAN NAPOLEON.

V.

Letizia voelde diep het grievend leed, dat Marie Louise er zoo haastig bij was, naar het vijandelijk kamp over te lopen. Doch nog dieper griede het haar, dat zij met het zonderlinge voorstel durfde komen, om mee naar Weenen te gaan, naar het hof van den overwinnaar van Napoleon. En toen Marie Louise afscheid nam en zich in de vriendschap van haar schoonmoeder aanbeval, was het zachtste antwoord, dat deze diep gegriede vrouw kon geven: Mevrouw, dat zal afhangen van uw gedrag in de toekomst.

Zoo gauw de omstandigheden het toelieten haastte zij zich naar Elba. Nu kwamen haar spaarduitjes te pas. Zij stelde haar heele vermogen ter beschikking van Napoleon, zelfs verkocht zij haar diamanten, om de gebouwen, waarin hij verblijf hield, te vergrooten en de soldij te betalen van de soldaten, die hij had mogen aanhouden. Zij had hem nu het meest lief, omdat hij immers de ongelukkigste was.

Wat waren dit goede dagen voor Letizia. Vroeger hadden haar zoons geen tijd gehad, om veel bij haar te zijn; nu had zij Napoleon bijna den geheelen dag voor zich alleen.

Doch al spoedig merkte ze, dat Napoleon iets voor haar verborgen hield. Hij maakte plannen, waarvan hij haar onkundig hield. Zij wist ook wel, dat hij niet werkloos hier op Elba kon neerzitten. Als hij echter maar geen onvoorzichtigheden beging!

Inderdaad wilde Napoleon zijn moeder buiten zijn plannen houden. Hij kende haar te goed, om niet te weten, dat zij zijn pogingen niet zou willen bevorderen. De ontvluchting van Elba was immers het breken van zijn gegeven woord! Eerst op het allerlaatst deelde hij haar iets van zijn voornemen mede.

Zij bleef op Elba achter. Wat was zij angstig. Doch ook — wat klopte haar hart van vreugde, toen zij van zijn zegevierenden tocht naar Parijs hoorde. Zij haastte zich naar hem toe, om zijn nieuwe inhuldiging bij te wonen. Zij was nu vijf-en-zestig jaar. Nu hoopte zij toch, verder rustig te kunnen voortleven.

Doch het was haar niet gegend.

Reeds drie maanden later, 18 Juni 1815, werd Napoleon's macht bij Waterloo gebroken. En nu voorgoed. Drie dagen later verliet Letizia in diepen rouw het hof. Ook haar kracht was gebroken. Eén wensch had zij nog: bij Napoleon te zijn. Doch dat samenzijn was van zoo korten duur. Zij moest afscheid nemen. Napoleon moest naar Sint-Helena.

Zij hield zich goed. Zij wilde Napoleon niet week maken. Met kracht drong zij haar tranen terug. „Vaarwel mijn kind!” Rustig sprak zij deze woorden. Zij hoopte op een weerzien. Doch ze zag hem nu voor het laatst. Napoleon zou op Sint-Helena sterven, zonder weer een woord met zijn moeder gewisseld te hebben.

Toch had het afscheid haar zeer aangegrepen. Toen het bevel van verbanning voor alle Bonaparte's kwam, lag zij op het ziekbed. En waar zou zij heen? De mogendheden wilden haar dringende bede, om het lot van haar zoon op Sint-Helena te mogen deelen, niet toestaan. Ook kante Napoleon zelf zich tegen dit verzoek. Hij beschouwde zich als een ter dood veroordeelde en bij de komst van zijn moeder zou het hem te moede zijn, alsof zij naast hem het schavot moest bestijgen, zeide hij.

Frankrijk wierp haar uit. Ook Oostenrijk en Duitschland sloten de grenzen voor haar. Nu besloot zij naar Rome te gaan, waar zij door paus Pius VII in bescherming werd genomen. En zie, Letizia, die altijd zóo zuinig was geweest, die steeds afkeerig was geweest, om een hofhouding om zich heen te hebben, voert hier in Rome een staat als een vorstin. Ja, doch niet voor zichzelf. Zij leefde in de diepste rouw om haar grooten zoon. Doch ze kleepte haar bedienden in de schitterende kleuren der keizerlijke livrei — groen en goud — zij voerde het keizerlijke wapen op de paneelen van haar rijtuig, om de wereld te herinneren aan de grootheid van haar zoon. „Europa heeft jaren lang voor dit blazoën gebogen en de vorsten zijn er wel aan gewoon geraakt”, sprak zij, toen men haar zei, dat ze ergernis door deze handelwijze veroorzaakte.

Ook in de geldzendingen aan Napoleon was zij niet karig. Doch ze bereikten hem lang niet alle: het Engelsche gouvernement, dat ieder geschrift opende, hield

ze meer dan eens terug. Wanneer Letizia onder het oog gebracht werd, dat zij zich zelf geheel verarmde, sprak zij: „Wat doet het er toe. Als ik straks niet meer heb, neem ik den bedelstaf op en vraag een aalmoes voor de moeder van Napoleon.”

Marie Louise dacht er ook nu natuurlijk niet aan, om Napoleon te volgen. Wel had zij het voornemen, Letizia nog eens te bezoeken. Doch toen een kamerheer haar komst aankondigde, zei Letizia: „Gij beleedigt mij, door het te doen voorkomen, alsof mijn schoondochter langs 's Heeren wegen dwaalt, in plaats van bij haar man op Sint-Helena te zijn. De vrouw, waarvan gij spreekt, moet een intrigante zijn en intrigantes ontvang ik niet.” Met deze boodschap kon hij naar Marie Louise terugkeeren.

De gezondheid van Napoleon ging steeds achteruit. In Mei 1821 stierf hij. Twee-en-een-halve maand later ontving Letizia de tijding. Men durfde het haar bijna niet zeggen. Zij was zoo verzwakt, zij was zoo mager geworden. Zij bracht haar dagen door op een rustbank, daar zij door een val gedeeltelijk verlamd was. En nu deze tijding!

Doch haar omgeving kende haar slecht. Er kwam een wonderlijke rust over haar, nu ze haar zoon dood wist. Nu zou zij hem spoedig wederzien.

Zij verlangde nu naar haar andere zoons, doch het was moeilijk voor hen, tot haar door te dringen. Jozef stelde maandenlang pogingen in het werk, om een paspoort naar Rome te bekomen — vergeefs echter. Een voor één stierven haar dochters. En toch bleef er nog iets van de vroegere veerkracht en fierheid in haar over. „Ik ben oud en eenzaam geworden, beroofd van glans en eer en toch — ik zou mijn lot niet willen ruilen met dat der eerste vorstin ter wereld”, sprak zij.

Nog een groote smart zou haar wachten. Toen in 1830 een nieuwe revolutie uitbrak en het nieuwe vorstenhuis — de Bourbons — verdreven werd, hoopte zij, dat haar kleinzoon tot de vorstelijke macht geroepen zou worden. Haar hoop was ijdel en twee jaar later stierf hij. „Deze tweede wijze van mijn zoon te verliezen valt mij nog zwaarder dan de eerste” zuchtte zij.

Nog vier jaar heeft zij na den dood van haar kleinzoon geleefd. 2 Februari 1836 stierf zij.

Slechts enkele nonnen hielden de doodenwacht. Eenvoudig was haar uitvaart.

Zij had veel lotsveranderingen meegemaakt. Zij was met onderscheiden titels genoemd. Doch het liefst van alle was die, wat zij ook vóór alles was geweest: *Madame Mère*, de moeder van Napoleon.

C. A. K.

Wie in de voorafgaande nummers gelezen heeft, wat er bij de keuze van een beroep in overweging kan genomen worden, zal mogelijk bij zichzelf gedacht hebben: „ja, dat is alles goed en wel, maar op welken leeftijd kan ik voor mij uitmaken, wat ik eigenlijk worden moet?”